

Grundtips Bush

| av Per Heister

Räcker Kerrys övertag i opinionen för att bli president när Bush mobiliserar gräsrotterna?

TONLÄGET I AMERIKANSK POLITIK är osedvanligt hätskt. Det alltid varit mer aggressivt i USA än vi är vana vid i Sverige men det går nästan exakt att ange tidpunkten när demokraternas nuvarande rent hatiska förhållningssätt till motståndarenadern inträdde. Någonstans efter midnatt svensk tid 2 november 2000 när medias valprognoser gav Florida till Gore. Delstaten färgades glatt blå på alla valkartor i studios världen över. Bushs kampanjgeneral Karl Rove krävde dock omedelbart att man skulle ändra prognosen eftersom räkningen i Florida inte var klar och de egna mätningar utpekade Bush som vinnare.

Det var viktigt att media ändrade prognosen eftersom vallokalerna fortfarande var öppna i flera delstater – som förmodades bli jämna – och en felaktig prognos skulle kunna påverka utgången. Efter en del palaver återtog den ena efter den andra prognosmakaren förutsägelsen.

Resten minns vi väl. Det var ohyggligt jämt och Gore begärde gång efter annan omräkning. Men inte i någon sammanräkning – inklusive den som obereonde media gjorde efter att Bush tillträtt som president – vann Gore Florida. Det var bara en stund på valnatten som media gav Gore segern.

Besvikelsen fördjupas naturligtvis också av att Bush länge ansågs chanslös. Gore satt i en guldsets ridande på en ekonomisk framgångsvåg som saknade motstycke. En vice president kunde bara inte förlora ett sådant val.

Besvikelsen har präglat demokraterna under hela mandatperioden. Visst ställde man sig bakom presidenten efter 11 september, men bara tillfälligt.

Demokraterna har saknat en samlande kraft förutom avskyn för Bush och varit splittrade i de flesta stora frågor. Det har varit mer antibush än egen offensiv.

Men antibushpolitiken har lett till inkonsekvent agerande från demokraterna. Det har varit lätt att dras med i chansen till ett tjuvnyp men inte sällan har man gjort avkall på egna principer för att uppnå kortsiktiga politiska pang.

”Vi skall göra allt för att Bush skall vinna men det är inte hela världen att inte ha presidentposten om man har nästan allting annat.”

När primärvalen för årets presidentval började var det egentligen ingen som tog John Kerry på allvar. Förhoppningarna ställdes först till en rad andra möjliga kandidater. Den allra mest förfinade östkustliberalismen kring the New Yorker lanserade den då helt nyvalde senatören John Edwards som en kandidat som hade allt och som skulle bli nästan omöjlig för Bush att slå. Men rätt snart var det bara Edwards själv som trodde på möjligheterna. Eller så handlade det för hans del om att förbereda sig för nästa gång. Rätt snart utkristaliserades i stället Howard Dean som partiaktivisternas favorit. Inte

minst genom att vara bäst på att samla många entusiaster och många bidragsgivare kring sig. Så vändes blickarna bland förståsig-påare mot Wesley Clark politiskt mer i mitten – innerst inne kanske han till och med republikan. Men också han föll igenom, trots backing från Clintons.

Kerry sprängbräda blev sannolikt en skicklig analys av vilka delstater som

var avgörande att vinna för den som ville framstå som valbar. Och så då att Dean gjorde bort sig.

Vid sidan av Dean var Bush den store förloraren i det demokratiska primärvalet. Media uppmärksammade inte republikanerna under flera månader. Bush sjönk i mätningarna. Inte minst för att de demokratiska kandidaterna fick många tillfällen att i media oemotsagda läsa lusen av Bush under vinterhalvåret.

Först när Kerry vunnit primärvalet kunde Bush-kampanjen gå till motangrepp. På bred front, inte minst med hjälp av tv-reklam, definierade man Kerry så som man vill se honom. Velig, tveksam och ombytlig. Kerry är inte att lita på, han byter åsikt som han byter skjorta. Allt med god hjälp av hur Kerry faktiskt röstat i senaten samt en del ogenomtänkta uttalanden.

BUSHBASHING

Förutom alla de faktiska svårigheterna i Irak har Bush hela tiden utsatts för rätt aggressiva personkampanjer. Längre gick de ut på att han var korkad och inte kunde

prata sitt eget språk. Numera angrips han istället för att ljuga. Och anklagas för allt möjligt. Först och främst är han dock ännu i mångas ögon en orättfärdig president som stal posten från Gore.

Och så på det alla som har någon synpunkt på kriget i Irak. Och det har nästan alla.

När jag nyligen besökte New York och Washington häpnade jag över hur intensiv valrörelsen redan var där. Tidningarna var fyllda av artiklar med valanknytning. De flesta Bushnegativa. The Village voice tog kanske priset med en oändligt lång artikel om hur Pat Robinson på uppdrag av republikanerna kidnappat Ross Perots parti för att sedan som deras presidentkandidat göra en så usel valrörelse som möjligt. Och därmed bana vägen för Bush! Det skrevs en del om Michael Moore för att inte tala om spaltmeter om de aktivister som sedan ett år planerar att sabotera republikanernas konvent i New York i augusti. Demonstrationerna planeras bli större än Seattle.

Demokraternas förhoppningar om vinst har naturligtvis funnits där hela tiden. I april gick Kerry upp jämsides eller förbi Bush i flera mätningar och det ledde omedelbart till artiklar om att Kerry antagligen skulle vinna "a landslide".

Media roar sig överallt och alltid med spelet kring politiken. Men kanske inte någonstans så intensivt och så grundligt som i USA. Den stora mängden artiklar bygger på olika sätt att beräkna valutgången. Spekulationerna bygger oftast på historiska resultat och vi känner igen resonemangen från NHL-statistiken; ingen sittande president med under 50 procents "approval rating" i maj har vunnit. Ingen valrörelse mellan en utmanare och sittande president har varit jämn – därav spekulationerna om att Kerry kommer att vinna stort. Bush har ingen chans att vinna stort så då måste det bli Kerry resonerade demokraternas Washington Monthly i maj.

Och i mitten av juni gick då Kerry bestämt om Bush. Enligt Los Angeles Times mätning leder Kerry med 48–42 (demokrater anger förhoppningsfullt oftast de lite högre siffror det blir om man räknar bort Ralph Nader som kandidat).

Men så enkelt är det inte. LA Times mätning ger till exempel Bush fler elektorsröster – och det är ju elektorer man väljer i USA – än Kerry om man räknar resultat bortom felmarginalen.

Men framför allt är det mer än fyra månader kvar till valet, kampanjen har inte börjat, särskilt inte från Bushs sida.

FÖRÄNDRINGSKONSERVATISM

Vidare är det så att medan demokraterna är förhållandevis enkla för oss europeer att förstå, alla olikheter till trots, så är det annat med republikanerna. Och

det beror på att republikerna är mer genuint amerikanska. När demokraterna lever i politiken och ser politiska lösningar på problem, så som vi är vana vid, så befinner sig republikanerna ofta i en helt annan värld. De lever i de amerikanska traditioner och värderingar som bland annat gör USA så annorlunda än Europa. Det är inte Bush som är speciell, det är USA som är speciellt, skrev någon.

USA beskrivs ofta som en ung framåtsyftande men urkonservativ nation. Den är visserligen världens äldsta demokrati och blev en nation långt innan Italien och Tyskland, men är tydligt ungdomlig till sinnet. Det amerikanska folket bär på en obändig optimism om att allting bara blir bättre. 20 procent av amerikanerna tror att de tillhör den rikaste procenten och ytterligare lika många är säkra på att kunna nå dit inom en snar framtid! Även i tron på kapitalismen skiljer sig USA från de flesta andra länder. Den som anstränger sig belönas. Och värdemässigt gäller det följaktligen att anstränga sig för att ta hand om sig själv och de sina.

Den amerikanska konservatismen består i en tro på traditioner och traditioners värde. Därav följer en ohöjld patriotism men också att religionen ger vägledning i vardagen, i stora frågor och i små. Den amerikanska konservatismen tar sig mängder av uttryck, ofta inbördes motstridiga. Statsfientliga libertarianer och den religiösa högern synes ha lite gemensamt, mer än att de står emot de elitistiska eller snarare paternalistiska nykonservativa.

GOLDWATER OCH REAGAN

Men republikanerna har samlat denna disparata hord i en bred folklig gräsrotsrörelse. Det började med Goldwater, som inte spelade inom de politiskt korrekta ramarna utan anknöt till historiska rötter. Kring honom uppstod en rörelse som strävade efter en folklig förankring vid sidan av etablissemangen i Washington.

Grover Norquist, som bland annat leder Americans for Tax Reform, är styrelseledamot i National Rifle Association och betraktas som en av de främsta ledarna, menar att det som samlar rörelsen är önskan att bli lämnad i fred.

Sina första framgångar fick rörelsen med valet av Ronald Reagan som president.

Bush senior var ett steg tillbaka. Han var samma sorts färdigrepade republikan som Nelson Rockefeller. Republikaner som var en del av systemet och svåra att skilja från demokraterna. Aktivister tvingade Bush

till det numera klassiska "Read my lips: No new taxes" och tog sedan sina händer ifrån honom när det inte hölls.

Sen kom framgångarna med Newt Gingrichs Con-

tract with America vid valet till kongressen 1994 som tvingade Clinton att i praktiken överge sin politik för att i stället återgå till den plan som Reagan lagt ut.

George W Bush representerar, i motsats till sin far, den folkliga konservatism som nu behärskar den amerikanska politiken. Republikanerna har två tredjedelar av samtliga guvernörsposter, en klar majoritet i representanthuset och majoritet – om än ynkelig – i senaten.

Få ifrågasätter att republikanerna stärker sin position ytterligare i höstens val. Majoriteten i senaten kommer att säkras och i representanthuset förstärks den.

Det är mer tveksamt om man kan hålla alla guvernörsposterna, men att man säkrar en klar majoritet är säkert.

Störst är osäkerheten kring presidentposten.

Bush har vinnlagt sig om att ge lite till var och en i den republikanska rörelsen. Allra mest har han glatt skattesänkarna. Han har levererat lite till abortmotståndarna, mycket till utbildning och mycket till de nykonservativa. Och så har han flörtat med delstater i mellanvästern där han siktar på att vinna, skyddstullarna för stål har sin förklaring där.

Men där ligger också hans svaghet. Den som vill bli vän med alla blir snart inte vän med någon. Han har expanderat staten genom stora utbildningsatsningar och ökade resurser till sjukvård och subventioner av medicin till pensionärer. Och kriget. "Låt oss vara ifred"-gräsrotterna tar gärna till vapen för att försvara sig när de angrips men de har inte lust att driva befrielsekrig från diktatorer långt borta.

På sina håll i gräsrotsrörelsen är entusiasmen för Bush måttlig just nu.

KAN KERRY VINNA?

Räcker det för att Kerry skall vinna presidentvalet? Antagligen inte. Det som krävs är någon form av tempoväxling, som ger utmanaren momentum utöver missnöje med den sittande presidenten. Ska Kerry ha en chans måste vicepresidentkandidaten vinna stöd i republikanska kretsar eller åtminstone bidra till att ta någon av sydstaterna. Det hör till saken att ingen demokratisk presidentkandidat utanför sydstaterna haft någon chans sedan Kennedy.

Det har länge ryktats om främst två personer. Först och främst Hillary Clinton – om nu Hillary själv mot förmodan skulle vilja kandidera som nummer två under en blek president. Hon och hennes man anses snarare manövrera i bakgrunden för att öka hennes chanser till nästa gång. De anses behärska partiapparaten långt ut i delstaterna eftersom de varit fenomenala insamlare.

Blir Bush blir omvald är fältet fritt för Hillary att ta över 2008 på temat "change versus more

of the same". Vinner en demokrat får hon vänta alltför länge – oavsett om det blir en framgångsrik demokrat eller inte så skulle en demokratisk president skjuta hennes tillfälle bortom 2016.

Sannolikt skulle en valsedel med Hillary mobilisera många demokrater. Men den har två allvarliga nackdelar.

Hillary skulle mobilisera kraftigt också på den republikanska sidan. Och det skulle för Kerry betyda att han la sitt öde helt i händerna på the Clintons, vilket skulle bakbinda honom som president.

Den andra attraktiva vice presidentkandidaten är republikanernas enfant terrible och ledande Vietnamveteran John McCain. Han är egensinnig och fruktansvärd och skulle göra Kerry mer acceptabel i republikanska kretsar. Men det är ett stort steg för McCain som anses ha avvisat minst fem framstötter från sin gode vän Kerry.

För Bushs del var det självklart att behålla Cheney vid sin sida. Han utpekar då inte någon självklar republikansk presidentkandidat nästa gång – Cheney är inte tillräckligt ung och frisk för det. Fördelen är att alla republikaner som har presidentambitioner är kvar i tävlingen och har all anledning att göra intryck genom att vinna sin delstat för Bush. Inte minst kommer det att mobilisera guvernörerna att göra bra ifrån sig.

GRÄSROTSMOBILISERING

Aktivisterna Grover Norquist sa i februari att vi skall göra allt för att Bush skall vinna men det är inte hela världen att inte ha presidentposten om man har nästan allting annat.

Och Norquist kommer att mobilisera. Han har de senaste fem åren byggt upp ett nytt och kompletterande aktivistnätverk för att engagera amerikaner för skatterform över hela nationen. I valanalysen 2000 upptäckte man en del svagheter som Norquist mer eller mindre på egen hand tagit på sig att hantera. Republikanerna skall nu bli lika bra som fackföreningsrörelsen då på att driva de sina till valurnorna på själva valdagen.

Nyckelordet för Bush är mobilisering. Och då talar väljarnas bedömning av kandidaterna till hans fördel. De menar att Bush delar deras egna värderingar i mycket större utsträckning än Kerrys, de tror mer på Bush när det gäller att försvara landet mot terrorism och de är helt säkra på att Kerry är en vingelpetter. Lita på att Karl Rove har full kontroll på alla målgrupper och kommer att se till att valrörelsen gynnar Bush. Det blir mycket traditionella amerikanska värderingar de närmaste fyra månaderna.

Per Heister (pheister@europarl.eu.int) är redaktör för Svensk Tidskrift.

